

TÜRKİYE EKONOMİSİ

HAFTA-3-2

Menderes Dönemi
1950-1960

Yrd. Doç. Dr. Süha ÇELİKKAYA
İktisat Bölümü C - 516

DP Liberalizm Denemesi

- OECD ve ABD'nin ekonomik ve teknik desteđi olmadan kalkınma mümkün deđildir.
- Marshall Yardımlarından Yararlanabilmek için ekonomide liberasyon sağlanmışır.
- İthalat %60-65 oranında liberalize edilmişir.

Marshall Yardım Planı

O.C.

NY867-4/7- ANKARA.- Winging high over the capital of Turkey, U.S. A-26 fighter-bombers join other military equipment sent to that country under the U.S. aid program. Some of the planes have fighter noses with calibre .50 machine guns, while others have bomber noses. ACME TELEPHOTO.

Amerikanın bize göndereceği traktörler

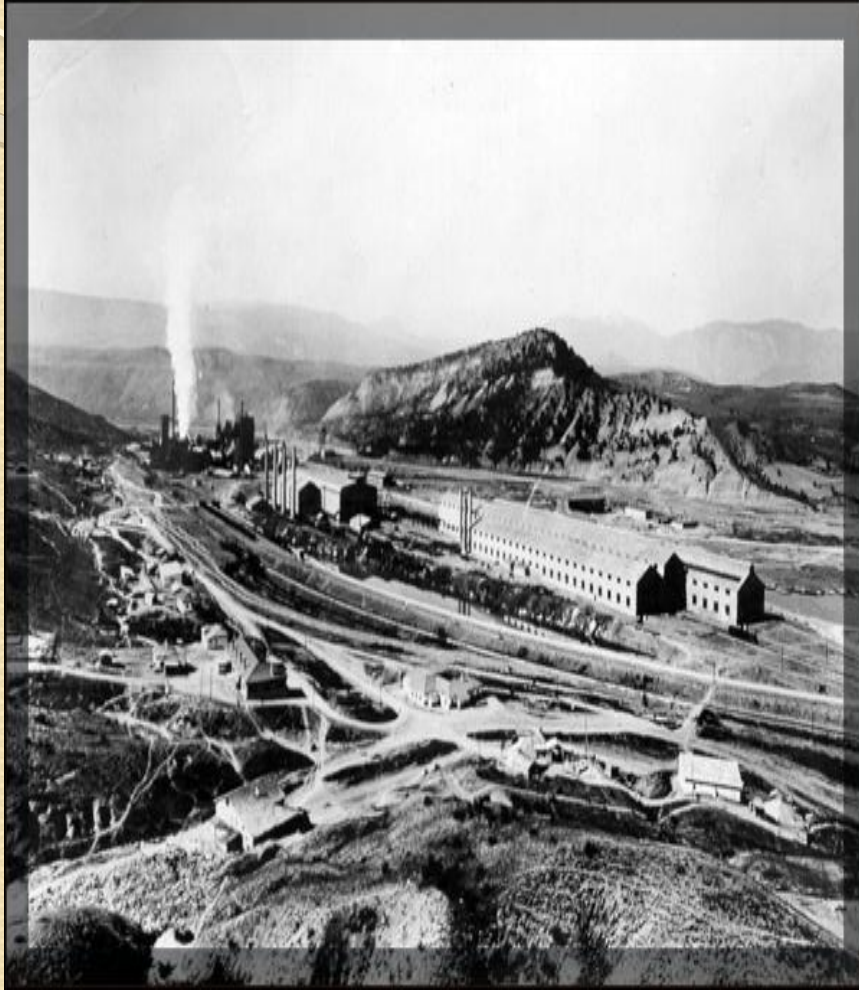

Amerika Marshall planına istinaden Türkiyeye 700 dev Massey-Harris tekerlekli traktör gönderecektir. Bu traktörler Türkiyenin ziraat istihsalını arttıracaktır. Yukarıdaki kışede traktörler, seri halinde imal edildikleri Amerikan fabrikasında görülmektedir. Türkiyenin alacağı bu traktörler ve diğer ziraat teçhizatı, Birleşik Amerika hükümeti tarafından tahsis edilen 5.000.000.000 dolarla finanse edilen Avrupa iktisadi kalkında idaresi tarafından ödenecektir.

- Krediler düşürülmüştür.
- Yabancı sermaye girişi desteklenmiştir.
- KİT'ler 54'e kadar sınıai yatırımlar yapılmamıştır

MENDERES DÖNEMİNDE SANAYİ YATIRIMLARI PAYI (%)

	ÖZEL	KAMU
1950	43	57
1951	44	56
1952	53	47
1953	55	45
1954	38	62
1955	40	60
1956	39	61
1957	46	54
1958	43	57
1959	63	37
1960	52	48

GSMH'DA GELİŞMELER

- Tarımın Ekonomide aldığı pay yıllık büyüme olarak azalır olsa da 1950'de %41 iken 1960'da %37'ler dedir.
- Devlet yatırımlarının devlet tekelinden çıkartılıp özel sektöre devrilmesi arzulanmıştır.
- Ancak bu başarılı olamamıştır.
- Sebep Bireysel ve aile işletmelerinin büyük işletmeleri işletmeye alışık olmayışıdır.

	TARIM	SANAYİ	HİZMETLER	GSMH
1950	10.8	9.3	8.0	9.4
1951	19.8	2.6	9.6	12.8
1952	9.5	10.9	14.5	11.9
1953	8.7	19.2	11.6	11.2
1954	-13.9	9.2	3.6	-3.0
1955	9.8	11.3	5.5	7.9
1956	5.0	9.6	-0.3	3.2
1957	6.5	10.7	7.9	7.8
1958	9.2	5.6	0.4	4.5
1959	0.3	3.6	7.6	4.1
1960	2.3	0.4	5.4	3.4
50-60	5.4	8.3	6.7	6.3

TARIM POLİTİKASI

- Marshall Yardımlarıyla da amaçlanan Türkiye'nin Avrupa'nın tarım deposu haline gelmesidir.
- Dış krediye dayalı, tarımsal bir genişleme hedeflenmiştir.
- Tarımsal makine, teçhizat ve girdilere önem verilmiştir.
- Traktör sayısı 1940'da 1066'iken 1955'de 40000'lere çıkmıştır.
- Tarım gelirleri, 1950 yılında % 50 iken 1955 yılında % 46'ya inmiştir.
- 1950'lerde tarımla uğraşan nüfus % 84,1 iken 1955'den sonra bu oran % 76,8 e düşmüştür.

TARIM POLİTİKASI

	Traktör Sayısı	Ekilen Arazi 1000 hk	Traktör İşlenen Arazi Hk
1948	1756	13848	80
1950	16858	14542	1244
1955	40282	20998	3021
1960	42136	23264	3160

DIŞ TİCARET

	İhracat	İthalat	Ticaret Dengesi	Cari İşlem Dengesi
1950	263	-286	-23	-50
1951	314	-402	-88	-94
1952	363	-556	-193	-198
1953	396	-533	-137	-164
1954	335	-478	-143	-177
1955	313	-498	-185	-177
1956	305	-407	-102	-75
1957	345	-397	-52	-59
1958	247	-315	-68	-64
1959	354	-470	-116	-145
1960	321	-463	-147	-139

DIŞ TİCARET

- Dış Ticarete özellikle ilk yıllar Tarım rnleri ihracatı vardır.
53'den sonra özellikle ithalat ihracattan hızlı artmıŐ, dış ticaret açığına sebebiyet vermiŐtir.
- 50-56 arası dış ticaret açığı büyürken, döviz rezervinin hızla tükenmiŐtir. (53) İthalat liberalizasyonundan vazgeçilmiŐtir.
- 56 sonra i ve dış fiyatlar arası makasın açılması sonucu TL aŐırı deđerlenmiŐtir. 58'e kadar devalüasyondan ve istikrar tedbirlerinden kaılmıŐtir.

DIŞ TİCARET

- 53- 58 arası ithalat sürekli olarak daralmıştır.
- Ödemeler dengesi açığının artması dış borç miktarının çoğalmasına yol açmıştır.
- 56'da milli koruma kanunu yeniden yürürlüğe girmiştir.
- İç ve dış fiyat kontrolü yapılmıştır.
- Faiz oranları yükseltilmiştir.
- Krediler sınırlandırılmıştır.
- Fiili katlı kura geçilmiştir.

58 İstikrar Tebdirleri

- IMF gündeminde ve OECD nezdinde yürütülen görüşmeler sonucu Türkiye'nin borçları konsolide edilerek takside bağlanmıştır.
- 1) TL dolar karşısında %69 oranında devalüe edilmiştir.
- 2) İthalata yeniden serbesti getirilmiştir. İthalat üçer aylık programlara bağlanmıştır.
- 3) İstikrar programı dahilinde emisyon ve bütçe harcamaları kısıtlandı.
- 4) KİT'lerin ürettikleri mal ve hizmet fiyatları arttırıldı.

ADNAN MENDERES
HÜKÜMETİNİN
İMPYE SUNDUĞU İLK EKONOMİK İSTİKRAR PROGRAMI

(MEMORANDUM)
23 Temmuz 1958

Doç. Dr. rer. pol. Rıza ARSLAN
Arş. Gör. Dilek SÜREYÇİ

Para ve Maliye Politikasının İstikrar Etkisi

- Menderes hükümetinin iktidara gelişiyle beraber TR ekonomisinde o vakte dek uygulanan sıkı para ve maliye politikaları terk edilmiştir.
- Kamu yatırımları; Köylüleri ve tüccarları memnun etmek, girişimciyi desteklemek ve gerekli yatırımlar için kamu harcaması yapmıştır.
- Ekonominin artan ihtiyacının karşılanması için genişletici maliye ve para politikaları uygulanmıştır.
- Devletin ekonomideki rolünün küçüleceği söylenmesine rağmen devlet hiçbir zaman için küçülmemiştir.
Kamu Harcamaları 50-60 arasında %606 artmıştır.
- 1958 Ankara Banknot Fabrikası

Yıllar	Büyüme	Enflasyon
1950	-	-
1951	12.8	3.0
1952	12.0	6.8
1953	11.2	6.3
1954	-2.9	12.0
1955	7.9	9.9
1956	3.1	13.2
1957	7.8	19.6
1958	4.5	11.8
1959	4.0	18.8
1960	3.4	3.9

Yabancı Sermaye, Dış Yardım ve Krediler

- Demokrat parti döneminde yabancı sermayenin ülkeye girmesi için ciddi haklar tanınmasına rağmen yine de yabancı sermaye ülke içerisine girmemiştir.
- Ekonomi problemlerinin çözümü için, ABD kaynaklı önemli miktarda kredi alınmıştır.
- İleriki zamanda dış yardımların azalmasında artan borçların önemli etkisi vardır.
- 1) Enflasyonist politikaların terki ve enflasyonun düşürülmesi
- 2) Tarım destekleri ve sübvansiyonların durdurulması
- 3) Vergi reformu hazırlanması
- 4) Türk parasının devalüe edilmesi

Korumacı Politikalara Geri Dönüş

- 54-58 arasındaki dar boğaz döneminde miktar kısıtlamaları ve gümrük vergileri ile korumacı politikalar uygulanmıştır.
- 58'de batı dünyasının istediği paralelde İstikrar paketi uygulanmaya başlamıştır. İstikrar paketiyle ithal ikameci politikaların terki batı tarafından istenmiştir.

Özelleřtirme

- Gübre Sanayi
- Demir Çelik İşletmeleri
- MKE
- SEKA
- PTT
- TPAO
- DMO
- DDY

Ve bir dönemin sonu...

